

TOVĂRĂȘIA

Kolozsvári Kip. Reg. Sz. Sz. 1907
 ERK. 190 MARC # 2.
 Sz. k. f. mell.

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice,
 cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30. a fiecărei luni.

Ca adaus la „LIBERTATEA“

Anul II.

ORĂȘTIE, 20 Februarie v. 1907.

Nrul 7.

Asigurarea vitelor.

— Îndrumări pentru purtarea cărților și a socotelilor. —

Avem deosebita mulțumire de a vedea, că, pe urma îndemnurilor noastre, în toate ținuturile locuite de Români, s'a pornit o însuflețită mișcare pentru alcătuirea de tovarăși, prin care să se asigure sătenii noștri contra pagubelor ivite prin peirea ori schilăvirea vitelor. Munca aceasta, odată începută, avem toată nădejdea că să va urma tot mai mult și tot mai bine

Ca să nu stricăm în loc să dregem, le punem la inima tuturor, cari au luat ori sunt gata să ia în mână falnicul steag al tovarășilor, să nu să lase răpiți numai de însuflețire; ori, pe ar fi și mai rău, să nu pornească cu gânduri ascunse, cu poftă după ciștiguri pe sama lor.

Mai ales tovarășiile pentru asigurarea vitelor, să nu fie stăvinite de pofta de ciștig pe sama unuia ori altuia. Căci aceste tovarăși sunt înainte de toate un scut creștinesc, o înrădire făcută pe temeiul dragostii, față de perderi în vite, care azi pot ajunge pe unul, mâine pe altul.

Pornind lucrul pentru alcătuirea unei tovarășii de asigurarea vitelor, să socotim așa, a să fie înscrise vite în preț e cel puțin 50 până la 80 mii coroane, — ca să nu fie taxele rea mari și totuși să se poată duna, la un caz cel puțin 100—350 Coroane, din care să se acopere paguba ivită.

Mai cu scop este, că astfel de tovarăși să întind numai pe câte un sat. Dacă în un sat ar fi vite îndestulitoare, să pot să gătui și două ori trei sate mai apropiate.

Ca să se ajute împrumutat, asiguraticile tovarășii din un numit ținut, (de pe o vale, în un cerc ori comitat), să se facă tot unii, ca în vreme de epidemie (boale lipicioase), să se oblige să plătească toți (toate tovarășiile) câte o taxă anumită — ca să acopere mai cu încredere pagubele ivite pe urma

epidemie în sinul uneia ori alteia dintre tovarăși.

Când în un ținut ar fi mai multe tovarășii de asigurarea vitelor, trimișii acelora pot să încheie o învoială deosebită, prin care să se oblige, că vor contribui la acoperirea pagubelor din epidemie. Invoiala asta trebuie să fie întărită și primită de adunarea generală, și apoi trecută în contractul fiecărei tovarășii.

*

Conducerea tovarășilor pentru asigurarea vitelor, o îngrijește în primul rând *comitetul* tovarășiei, în frunte cu prezidentul. Dela rîvna comitetului, atîrnă izbînda tovarășiei și d'aceea, la alegerea comitetului să nu îngăduim teren considerațiilor personale, ci să-l formăm din cei mai harnici tovarăși.

Ca trebile tovarășiei totdeauna să fie în bună rînduială, delă început trebuie să se poarte anumite registre, protocoale, în care să se însemne toate schimbările de bani, membrii, pagube, incassări, prețuiri, despăgubiri și altele.

Ca să fie evidența, ținerea socotelilor, cît mai simplă, dar totodată lămurită și deplină peste tot, credem că sunt de lipsă următoarele registre:

1. *Protocolul, registrul ședințelor și a adunărilor.* Acest protocol să face din simple coale pe hîrtie albă, cusute ori legate laolaltă și numerizate (paginate). În acest registru, notarul scrie toate protocoalele (procesele verbale), ce trebuie să se ia în toate ședințele comitetului (despre tot ce să hotărește, despre incassări, prețuiri, despăgubiri, tovarăși etc.), precum și procesele verbale, ce să iau în adunările generale ale tovarășiei. Procesele verbale (protocoalele) luate în ședințele comitetului, le subscriu toți tovarășii de față, iar cele ale adunărilor generale le subscrie prezidentul, notarul și doi bărbați de încredere.

2. *Registrul Cassei.* Acest registru trebuie să ne arete întotdeauna icoana curată și deplină a tuturor sumelor de bani, care au intrat și care au eșit la tovarășie.

Pentru acest registru să poate folosi o carte cu hîrtie liniată, cu una ori două coloane verticale, de care găsim în ori

care prăvălie și care să chieamă de obicei „Strazza“. Forma acestui registru e cam așa:

Întrate.

Eșite.

ÎNTRATE				EȘITE			
Datul	TEXTUL		Suma		Datul	TEXTUL	Suma
1907 Febr. 28	Taxă dela N. n.	6	40	1907 Martie 2	Incassatorului N. n.	4	—
" "	Inscriere dela N. n.	1	—	" 4	Despăgubire lui N. n.	125	—

Cum vedem în acest registru, *cassarul* induce, fără privire la soiul banilor, toți banii care intră, la partea „Întrate“, și toți banii care iasă, la partea „Eșite“. Incheierea acestui registru să poate face lună de lună, ori la cîte 3 luni, ori la jumătate de an — după-cum sunt mai mult ori mai puțin scrisul în el.

3. *Registrul tovarășilor.* Acest registru e registrul cel mai de

căpetenie, și d'aceia întocmirea lui trebuie făcută după trebuințele locului — cum numai să poate mai bine.

Peste tot acest registru să poate întocmi, în chipul următor:

Pentru fiecare tovarăș deschidem pe cîte o față ori două de registru, cîte un cont — în rubricile căruia însemnăm toate datele privitoare la acest tovarăș, ca de pildă:

Tovarășul: din

A intrat și a plătit taxa primă la A eșit la

Datul	Vitele asigurate, descrierea și felul lor	Valoarea	Premiul	A solvit premiul			Despăgubirea primită		Schimbări și Observări
				Datul	Cazul	Suma	Datul	Suma	
1907 Febr. 28	O vacă sură de 4 ani	200	—	60					1907 Martie 3 înlocuită
Martie 3	O vacă albă de 5 ani	200	—	60					1907 Martie 8 vîndută

Precum să vede din această mustră, în acest registru, care e un fel de carte fonduară a fiecărui tovarăș, să însemnă, între liniile potrivite, tot ce să ține de vitele asigurate. Ca să nu să facă încîlceli în scris, e mai bine, ca de cîte-ori o vită asigurată să vinde ori să schimbă, pe lîngă aceia că să însemnă la „observări“ ce s'a făcut — să se tragă o linie subțire (așa, ca ori-cînd să se poată ceti, ce a fost scris!) peste scrisul ce să potrivea la vita schimbată ori vîndută. Schimbările de vite să se scrie din nou, sub textul de mai sus.

Cînd sunt tovarăși, despre care știm, că își schimbă des vitele, pentru aceia lăsăm în carte loc de una două ori mai multe foi — ca să fie unde să se scrie toate schimbările.

Avînd în tovarășie mulți tovarăși, ca să nimerim mai curînd la „foița“ (contul) lui —

putem face un arătător (un index) în care scriem numele tovarășilor după alfabet însemnăm după numele fiecăruia pagina la care i-să găsește foia lui.

Astfel de „Index“ e să găsească cu 10—20 cruceri, în ori care prăvălie.

Pentru încunjurarea neînțelegerii ori gîndului rău, e de lipsă, ca tovarășia numai așa să primească tovarăși dacă aceia își asigură toate vitele de un soi ce le au. Aceasta pentru-că, nu cumva prăpădindu-să o vită, care de fapt n'a fost asigurată, să fie înștiințată în locul altei vite, care a fost asigurată. În lume sunt mulți oameni de rea credință.

Toate schimbările în vite (cumpărări, sporiri, vînderi) sunt a să însemna foarte punctual și la vreme în registrul acesta, pentru-ca în tot minutul să se știe care cît are de plătit și

pentru care vite are drept să ceară despăgubire, când i-s'ar întâmpla vre-o pagubă.

Fiecare tovarăș, va trebui să primiască cite o cărticică ori adevărînță, în care să fie scris tot, ce e scris la Tovărășie în registrul tovarășilor — ca să nu să facă vre-o greșală.

4. *Registrul Tovărășiei* ar fi apoi ultimul registru, care e ne-apărat de lipsă să se poarte la fiecare tovarășie pentru asigurarea vitelor. Acest registru poate fi asemenea numai din hîrtie liniată (rastrată) cu o singură coloană (rubrică verticală.) Poate fi la fel cu registrul casei, de care găsim, cum am spus mai sus, în ori care prăvălie. Acest registru ne dă o icoană întregă a sumelor de bani intrate și eșite — după soiurile lor, este un fel de „Maestru“, registru de căpetenie ce să folosește la bănci.

Toate sumele dela Tovărășie le putem împărți (deschilini) cam în următoarele: Taxe de înscriere, Premii (Taxe regulate) Fond de rezervă, Despăguri, Venite și Spese.

Pentru fiecare din aceste să deschide cite un cont (o foiță) lăsîndu-se pentru fiecare 3--5--10 lături (folio) pe care la stînga să însamnă intratele, iar' în partea dreaptă ieșitele (datele).

Ca să fim pe deplin înțeleși, arătăm, în mic foița contului Taxe de înscriere:

INTRATE. Ctul Taxelor de înscriere EȘITE.

La intrate să înseamnă caz de caz suma taxelor intrate.	La eșite să înseamnă pentru ce s'au dat aceste taxe.
---	--

Tot asemenea cont să deschide apoi pentru: *Fondul de rezervă*, unde să înseamnă sumele rămase ca prisosuri dela cazurile întîmplăte precum și toate sumele hotărîte să între la fondul de rezervă.

Apoi pentru Premii, unde să înseamnă sumele intrate din premiile plătite pentru cazuri de nenorocirea vitelor — la intrate iar' la eșite să înseamnă sumele cheltuite, fie pentru despăgubiri, fie pentru alte spese.

Să face apoi cite un cont pentru Despăgubiri, pentru Venite, pentru Spese și pentru alți titli, ce ar fi de lipsă.

După-ce acum aproape în fiecare ținut locuit de Români avem cite o bancă de a noastră, conducătorii tovarășilor până să dedau cu scrisul în aceste registre, să meargă cu toată încrederea la funcționarii dela bancă și aceia cu drag, credem îi vor pune în ogașa cea bună.

Să înțelege, că în afară de registrele pomenite să mai pot

purta și alte registre, amăsurat trebuințelor locului. Cu cit e lucrul mai lămurit, cu atît e mai bine și cu atît avem o icoană mai bună și un călăuz mai destoinic în munca, ce o facem pentru conducerea unei tovarășii pentru asigurarea vitelor.

*

Avînd acum, în mare, toate lămuririle privitoare la alcătuirea și conducerea tovarășilor pentru asigurarea vitelor, — e rîndul frunțașilor din satele noastre, să alcătuiască astfel de tovarășii și să dea astfel poporului un prețios sprigin și o vădită dovadă, că vreau și știu să-i fie de ajutor. Dzeu să ajute!

V. C. O.

Comoara săracului.

— **Plantele de leac — un nou și bogat izvor de venit.** —

Indemnurile noastre să ne așternem pe munca economică prin întovărășiri, înșirue sub steagul curat al acestui fel de muncă tot mai mulți și tot mai însuflețiți soldați. Îi primim cu brațe deschise și cu inimă de frate și din bucuria, ce o avem văzîndu-i cum să înșirue ne luăm tot mai mult și tot mai temeinic curaj, să luptăm și pe mai departe cu toată căldura, cu toată dragostea izbîndei, ce suntem încredințați că o seceră, toți cei înrolați sub steagul mîndru și biruitor al tovarășilor.

Un tinăr însuflețit — ca mîne frunțaș păstoritor al neamului, ne arată un nou izvor de venit pentru sătenii noștri. Ne arată cum putem să cîștigam sute și mii de coroane din buruenile de pe lîngă drumuri, din plantele și ierburile, ce le întînim la tot pasul.

Pătruns de puterea tovarășilor îndeamnă ca plantele strînse să fie adunate și valorizate, să fie strînse și vîndute cu ajutorul tovarășilor. Sfatul acesta cuminte să-l pună la inimă toți cei buni ai noștri. Și pentru ducerea lui la izbîndă, să facă deocamdată tovarășii ocazionale cum arătăm în numărul de față al foi noastre. Până la închegarea lucrurilor — noi cu drag stăm în ajutorul tuturor, care ne cer sfatul.

După aceste lăsăm pe noul nostru prietin și tovarăș de muncă să grăiască așa cum știe el pe înțelesul tuturor.

*

Ar fi mai fericit Românul pe moșia-i strămoșească, de ar ști să folosească cu mai multă pricepere toate bunurile care i-le dă alduitul pămînt. Să vă povestesc aci despre o comoară ne-săcată, care ni-o îmbie natura la tot pasul, fără ca noi să ne fi atins pînă acum de ea. Izvorul ăsta de cîștig e *strîngerea și vînzarea plantelor* (buruenelor) *de leac*. Pe dealuri

și-n văi, la cîmp și-n drum, dar' mai ales în jurul curților gospodărești, găsim într'un număr foarte mare felurite flori și burueni, din cari farmaciștii (apotecarii) și anumite fabrici știu scoate materii lecuitoare și și de folos împotriva boalelor. Să îmbie așa-zicînd multe plante înzestrate cu puterea de-a vindeca, să le adunăm și să le vindem pe bani frumoși. Dar' ce vedem? Cele mai scumpe burueni de leac așa să prăpădesc, pe cum le-a lăsat Dumnezeu Sfîntul, nesocotite de nime. Și-i pagubă de ele. Căci cu puțină trudă și-ar putea face bani frumoși din ele mai ales oamenii săraci, femeile și copiii mai pricepuți. Să vă arăt cîteva pilde.

Pretutindenea e cunoscut pelinul, numit și pelin alb sau pelin bun (numele care-l știu învățații e: *Artemisia Absinthium* L.). Alte feluri de pelin, pelinul negru, pelinul de mături și de pureci, nu sunt bune de leac. Pelinul bun are frunza mătăsoasă, păroasă, de-asupra cenușii — verzii, pe partea din jos alb-cenușii. Florile sunt amare la gustat și foarte mirositoare. Pelinul îl adunăm pînă e tinăr, fără rădăcini, ori dacă a crescut mare îi rupem numai lujerii cu flori cu tot. Ducîndu-l acasă, îl uscăm într'un loc luminos, mai bine pe o pînză întinsă în pod ori în șură. Nu punem la uscat tot pelinul clae-grămadă, ci-l răsfirăm pe-o rogojină ori pe-o pînză, așa cît să nu fie mai multe frunze peste-olaltă. Pelinul uscat și adunat în saci să plătește foarte bine. Pentru 100 de kilograme cîpătăm 28—30 de coroane. Frumoși bani pentru puțină osteneală!

Mai ușor pot aduna sătenii în măsură (cantitate) mare măsălărița, numită și nebunarița, măsălar, ba și sunătoare. Lătinește, în limba strămoșească, îi zic: *Hyoscyamus niger* L. Crește pe lîngă drumuri, în grădinile neîngrijite și în alte locuri părăsite. Ori-ce copil cunoaște planta asta foarte veninoasă, de pe frunzele-i lungărețe, dințate și acoperite ca și tulpina, de peri lipicioși. Are flori galbene, cu vine vineții, iar' fundul florilor e vînat — roșu. De la măsălărița numai frunzele sunt de preț, și încă cu atît mai scumpe, cu cît sunt mai curat și mai verzi uscate. 100 kilograme de frunze verzi-deschise, să plătesc cu 50—65 de coroane, cea mai verzi-întunecate pînă la 45 de coroane, iar' cea de coloare mai negrii cu 25—30 coroane. Măsălărița o adunăm pe vre-

mea cînd înfloare, și cînd nu-i udă de rouă ori de ploaie. O tăiem cu cosorul ori cu secearea de la pămînt, și ducîndu-o acasă îi rupem frunzele, care le împrăștiem în felul arătat mai sus în pod ori în alt loc umbros. Crescînd buruiana asta pe tot locul, să plătește să o chiar prăsim prin sămănat.

În jurul caselor și-n margina drumului, cam împreună cu măsălărița crește o altă plantă foarte veninoasă, care să caută pentru făcut de leacuri. În Ardeal e cunoscută sub numele de ciunăfae, bolundărița ori ciuna-fetii. Lătinește: *Datura Stramonium* L. Frunzele mari, dințate, florile mari, albe, și fructele de mărirea nucilor cu țape moi, apoi mirosul scîrbos, sunt semnele pe care cunoaștem ciunăfaia. Mai potrivit e, să-i adunăm frunzele în Iunie, și să le uscăm înșirîndu-le pe-o ață, avînd mare grijă să nu le mestecăm cu altfel de plantă de leac, ori să nu ne înveninăm. Frunzele uscate în sac să zdrobesc, deci trebuesc așezate într'o ladă. Pentru cele frumoase, verzi-deschise cîpătăm 25—35 coroane de-o majă-metrică, pentru celea mai închise 16—21 coroane.

Prețurile înșirate numai de îndemn îi pot sluji săteanului nostru, să se îndeletnicească cu astfel de cîștig.

Nu-i țarină, nu e pămînt lucrat care să nu fie împodobit în lunile de vară Maiu — Iulie, cu un covor minunat de mac-roșu ori mac-de-cîmp (în unele părți i-să zice păpărie, iar' lătinește: *Papaver Rhoeas* L.) Florile roșii de mac sunt foarte prețioase, numai trebuesc culese și uscate cu multă chibzuială. Dimineata după ce a căzut roua, adunăm frunzele roșii de la flori (petalele), le ducem acasă într'o corfiță, apoi le uscăm în pripă la soare ori în alt loc cald pe-o pînză întinsă. Astfel presărăm foițele pe pînză, ca să nu acopere una pe alta, că de nu să negresc și să mucelesc. De izbîndim să uscăm în mod corăspunzător florile, ca să rămână roșii frumoase, putem vinde 100 de kilograme cu 100—150 de coroane. Florile uscate le așezăm în lăduții cuptușite cu hîrtie.

Ușor putem pune în vînzare florile de mușețel, de romoniță-bună (nemțește să numește *Kamille*, ungurește orvosi *székfü*, iar' lătinește *Matricaria Chamomilla* L.). Crește pretutindenea pe locurile cultivate, în curți și-n margina drumurilor, împreună cu mușețelul prost, de care să deosebește

prin mirosul plăcut. Florile-i sunt nişte căpiţe mici, cu mijlocul galben-auriu, împrejmuit de frunzuliţe albe. Numai florile muşetelului trebuiesc culese şi numai atunci când sunt pe deplin desfăcute, în Maiu — Iunie. Mai uşor le putem rupe, cu un pieptăn de lemn, care-l trecem peste planta asta. La uscat să fim cu băgare de samă, să nu să mişte florile de pe pinză, până nu sunt de tot uscate, păstrându-şi culoarea albă. In starea asta căpătăm pentru 100 de chilogramme 70—100 coroane, iar pentru cantităţi mai slabe de la 25 coroane în sus.

Incă şi mai bine să plătesc florile de vineţele, care poartă pe alocuri numele de albăstriţă ori foarea grâului, lătimeşte: *Centaurea Cyanus L.* E una dintre cele mai frumoase flori cari cresc prin sămănături şi-n drumuri. Tulpina albăstriţei poartă nişte căpiţe de flori albastre ca ceriul. Căpiţele întregi le adunăm la cîmp într-o coşarcă, şi ducîndu-le acasă ciupelim de pe iele numai floricelele, tolcerele celea vinete, cari le punem apoi la uscat. Ca să-şi reţină plăcuta culoare albastră, de la care atîrnă preţul lor, le uscăm la soare cald ori la vatră. Cine-i norocos în de-ale uscatului, vinde un chilogram cu cel puţin 2 coroane. Le îngrijim de altcum ca şi florile de mac.

Cam gingaşă, dar şi răsplătitoare e culegerea şi uscarea florilor de luminărică, care să chiamă în cele mai multe părţi ale Ardealului coada vacii, uneori coada lupului. Latineşte: *Verbascum Thapsus L.* Pe coastele pietroasă şi pe ogoară, apoi în marginea drumurilor putem întîni planta asta înaltă, cu flori galbene, cu frunze mari acoperite de peri cenuşii. Numai însaşi floarea galbenă trebuie culeasă fără potirul ei verde, pe la ameazi, cînd e de tot uscată de rouă, şi punîndu-le la soare ne îngrijim, ca încă în aceiaşi zi să se uşte pe deplin, că de rămîne pe minezi, şii pierde faţa galbenă şi tot preţul. Le putem usca florile şi deasupra cuptorului. Florile gătite de vînzare le scutim de umezeală, acoperindu-le cu hîrtie în cutia în care le-am uscat. Practica (în-deletnicirea) mai lungă ne face meşteri în felul de-a pregăti florile aceste pentru vînzare. Dar încai nu ne va părea rău de trudă, căci pentru 100 de chilogramme să plătesc 160—200 de coroane.

Alexandru Borsa.

Budapesta.

(Va urma).

Bănci româneşti.

Am arătat în numărul 3 al „Tovărăşiei“ cîte bănci româneşti sunt în ţară, ce capitale au acelea şi cîţi bani chivernisesc.

„Revista Economică“ din Sibiu, foaia băncilor noastre, ne spune

„Arina“ în Sanislău	cu capital social de . . . K	100,000
„Aurora“ în Baia-mare	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Astra“ în Sasca-montană	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Butinceana“ în Buteni	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Ceicana“ în Ceica	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Codriana“ în Băseşti	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Frăţietatea“ în Sadu	„ „ „ „ . . . „	10,000
„Hodoşana“ în Hodoş	„ „ „ „ . . . „	20,000
„Iliadiana“ în Iliadia	„ „ „ „ . . . „	17,000
„Lăpuşana“ în Lăp.-ung.	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Noiana“ în Noul-român	„ „ „ „ . . . „	42,000
„Panciovana“ în Panciova	„ „ „ „ . . . „	50,000
„Puiana“ în Puj	„ „ „ „ . . . „	60,000
„Şincana“ în Şinca-veche	„ „ „ „ . . . „	70,000
şi „Teuşana“ în Teiuş	„ „ „ „ . . . „	100,000

Filiale au deschis în cursul anului 1906 următoarele institute de bani ale noastre:

„Ardeleana“ din Orăştie în Vinţul-de-jos.

„Bistriţana“ din Bistriţa în Teaca.

„Cordiana“ din Fofeldea în Agnita.

„Coroana“ din Bistriţa în Lechinţa-săsească.

„Economul“ din Cluj în Gherla şi Murăş-Ludoş şi o expozitură în Aiud.

„Racoţana“ din Şeica-mare în Mediaş.

„Sentinela“ din Satul-nou în Vég-Szt.-Mihály.

„Şoimuşana“ din Şoimuş în ?

„Someşana“ din Dej în Iendamar.

„Armonia“ din Cincul-mare	dela K 20.000 cu K 30.000 la K 50.000
„Bănăţana“ „ Bucoveţ . . . „	20.000 „ „ 20.000 „ „ 40.000
„Concordia“ „ Lugoj . . . „	150.000 „ „ 150.000 „ „ 300.000
„Comuna“ „ Căvâran . . . „	24.000 „ „ 6.800 „ „ 30.800
„Munteana“ „ Ofenbaia . . . „	40.000 „ „ 60.000 „ „ 100.000
„Plugarul“ „ Greovácz	
	şi Cacova . . . „ 20.000 „ „ 50.000 „ „ 70.000
„Sebeşana“ „ Caransebeş . . . „	60.000 „ „ 90.000 „ „ 150.000
„Sentinela“ „ Satul-nou . . . „	80.000 „ „ 180.000 „ „ 260.000
„Silvania“ „ Şimleu . . . „	300.000 „ „ 300.000 „ „ 600.000
„Timişana“ „ Timişoara . . . „	560.000 „ „ 40.000 „ „ 600.000

Adăogînd la toate aceste numărul băncilor româneşti, ce le-am avut până la finea anului 1905 — cu sfîrşitul anului 1906 ştim că avem 125 bănci şi 17 filiale — în total dar' 142 institute de bani româneşti, care toate la olaltă au capitale sociale în sume de peste 13 şi jumătate milioane coroane.

Dacă la suma capitalelor mai socotim şi suma fondurilor de rezervă ştim că averea proprie a băncilor noastre — capital şi fonduri — să ridică la 22 milioane coroane!

Iar' averea întreagă chivernisită de băncile noastre (cu depuneri, reescompt şi altele) să

acum că în anul 1906 (căci datele noastre erau numai despre starea băncilor noastre până la sfîrşitul anului 1905) s'au alcătuit 15 bănci româneşti nouă şi s'au deschis 13 filiale nouă prin băncile deja în fiinţă.

Cele 15 bănci nouă sunt următoarele:

„Arina“ în Sanislău	cu capital social de . . . K	100,000
„Aurora“ în Baia-mare	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Astra“ în Sasca-montană	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Butinceana“ în Buteni	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Ceicana“ în Ceica	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Codriana“ în Băseşti	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Frăţietatea“ în Sadu	„ „ „ „ . . . „	10,000
„Hodoşana“ în Hodoş	„ „ „ „ . . . „	20,000
„Iliadiana“ în Iliadia	„ „ „ „ . . . „	17,000
„Lăpuşana“ în Lăp.-ung.	„ „ „ „ . . . „	100,000
„Noiana“ în Noul-român	„ „ „ „ . . . „	42,000
„Panciovana“ în Panciova	„ „ „ „ . . . „	50,000
„Puiana“ în Puj	„ „ „ „ . . . „	60,000
„Şincana“ în Şinca-veche	„ „ „ „ . . . „	70,000
şi „Teuşana“ în Teiuş	„ „ „ „ . . . „	100,000

„Timişana“ din Timişoara în Buziás şi Temes-Rékás şi o expozitură în Toracul-mic şi

„Vlădeasa“, din B.-Huedin în Hidalmás.

Pe lângă acestea au mai hotărît în 1906 deschiderea cîte a unei filiale, pe cît ştim noi, institutele:

„Racoţana“ din Şeica mare în Elizabetopol.

„Sebeşana“ din Sassebeş în Vinţul-de-jos şi

„Victoria“ din Arad în Boroşineu, dintre cari ultimele două s'au activat deja în cursul anului curent.

Pe lângă acestea, 10 din băncile noastre şi-au urcat capitalele, în cursul anului 1906.

Aceste 10 bănci sunt:

„Armonia“ din Cincul-mare	dela K 20.000 cu K 30.000 la K 50.000
„Bănăţana“ „ Bucoveţ . . . „	20.000 „ „ 20.000 „ „ 40.000
„Concordia“ „ Lugoj . . . „	150.000 „ „ 150.000 „ „ 300.000
„Comuna“ „ Căvâran . . . „	24.000 „ „ 6.800 „ „ 30.800
„Munteana“ „ Ofenbaia . . . „	40.000 „ „ 60.000 „ „ 100.000
„Plugarul“ „ Greovácz	
	şi Cacova . . . „ 20.000 „ „ 50.000 „ „ 70.000
„Sebeşana“ „ Caransebeş . . . „	60.000 „ „ 90.000 „ „ 150.000
„Sentinela“ „ Satul-nou . . . „	80.000 „ „ 180.000 „ „ 260.000
„Silvania“ „ Şimleu . . . „	300.000 „ „ 300.000 „ „ 600.000
„Timişana“ „ Timişoara . . . „	560.000 „ „ 40.000 „ „ 600.000

urcă la 115 milioane coroane!

Puzderii de milioane din o sărăcie aşa de mare, ca a noastră. Avem nădejdea, că ne apropiem de sfîrşitul înmulţirii numărului băncilor noastre. Căci altcum, ne facem rău.

De acum ne nizuim, că sub aripile băncilor, ce le avem să alcătuim *tovărăşii săteşti* — pentru ajutorarea sătenilor în adevăratele lor trebuinţe.

Deie Cerul, ca aşa să fie!

Noi mergem înainte şi îndemnăm sătenii să-şi alcătuiască fie cu spriginul băncilor, fie ei de ei — cît mai multe *tovărăşii săteşti* — căci aceste sunt puntea de aur spre înaintare!

Roata vremii.

— Spicuirii şi ocoşeli. —

Din îmbulzeala ce să dă pentru alcătuirea de bănci peste bănci, ni-să pare a să deprinde o nouă ambiţie ce lasă a să intrevedea o nouă activitate pe terenul economic, ajuns în mînilor băncilor. Cu cît să îmbulzesc băncile nouă mai mult, cu atît cele vechi să sforţează să-şi urce capitalele, să-şi deschidă filiale şi mai pe sus de toate să-şi caute cîte un nou ram de activitate. Afaceriile cu bucate li-să par doar' mai potrivite.

Ori-care ar fi sfîrşitul acestei hărţueli, până acum prea puţin recunoscută — noi şi în acest rău găsim un bine. Găsim binele, că împrejurările excepţionale îi silesc pe conducătorii băncilor noastre să gîndească, să combineze mai mult, mai adînc! Poate-că d'aici să răsără mult aşteptata schimbare respective întregire a lucrărilor ce să impun băncilor noastre.

Să dea Dzeu să vedem directori de bănci de-ale noastre prin pieţe, prin fabrici, prin ateliere, prin prăvălii — dar' mai ales la sate, bucurîndu-să de roadele *tovărăşiiilor săteşti*, de ei ajutate şi spriginite!

*

Ne luăm după fraţii Unguri, cum să ia scaiul după oaie. Incepem să ne folosim şi noi de *ori-ce* mijloace ca să facem „carieră“ — pentru moment. Cu „naţionalismul“ în gură şi, poate, aşa vag şi în inimă, pornim pe calea luptei publice, să ne afirmăm. Dar' nu vrem ca afirmarea să aducă roade pentru popor, vrem, ca ea să ne scoată pe noi la supraţă, să fim mari şi tari şi bogaţi şi cu vază!

Pildă clasică prin cinismul ei ne îmbiie fraţii Ionescu din Caransebeş. Vreme de cîtiva ani au bombardat tot ce era în Caransebeş — doar' nici cu gîndul rău de a strica cuiva, fără cu mulcomul gînd de a să face cunoscuţi, vorba lui Albrecht: „Zeigen Sie einmal, dass Sie gefährlich können sein.“

Şi unuia i-a succes pe deplin, altuia i-a succes iar' pe deplin de fapt, şi pe jumătate la aparinţă.

Unul e numit în ministeriu — îndată după alegerea dela Bocşa, celalalt e numai fisc la comunitatea de avere — deocamdată. Dar' mai sperează şi unul şi altul. La ce? La m a i m a r e, la mai mult...

Tabloul e atît de desperat, în-cît cu groază ne întorcem faţă de el.

Şi ne cuprinde un cutremur, cînd ne gîndim că deja avem atîta semeni ai Ioneştilor, atîta, atîta... Până cînd?

Să fie atît de pierdut poporul nostru?

ŞTIRI

„Tara noastră“ foaia „Asociaţiunii“ din Sibiu încă indeamnă poporul să-şi alcătuiască tovarăşii pentru asigurarea vitelor. Scriind despre însămnătatea asigurării vitelor, arată că în toate ţările înaintate s'au alcătuit deja tovarăşii la fel cu acele de care indemnăm şi noi să se facă pentru asigurarea vitelor. Astfel de tovarăşii erau la anul 1900 în ţara Danemarca nu mai puţine ca 716 — fiind cea dintâi tovarăşie alcătuită încă înainte de asta cu 95 ani. În Bavaria şi în ducatul Baden asigurarea vitelor a luat-o în mână statul. Mai sunt apoi tovarăşii de asigurarea vitelor în Germania, Saxonia, Franţa, Anglia, Elveţia şi mai aproape în toate ţările. În România tocmai acum gâtesc planul de lege pentru asigurarea vitelor.

Nu ca o laudă, fără ca un indemn nou şi puternic pentru sătenii noştri, ca să-şi alcătuiască tovarăşii așa cum noi îi sfătuim, punem aici vorbele care le spune foaia „Tara noastră“ cu privire la munca noastră:

„La noi a stăruit și stăruiește mai mult pentru împămîntenirea acestui lucru bun (asigurării de vite) dl V. C. Osvadă, prin foaia sa „Tovărășia“. Părerile dsale și noi și alții le aflăm bune.

Moșii românești. Consistorul din Arad a cumpărat dela groful Szapary în comuna St. Nicolaul Sârbesc — o moșie mare de 1200 ju- cu 1 milion 200 mii coroane. Iar mai în urmă a hotărît să cumpere, tot consistorul și moșia de 800 jugăre, din comuna Cermei dela Văsarheli Béla.

Dacă Dzeu le-a ajutat să cumpere aceste moșii, le va da doar și gândul cel bun să dea să le lucre tot românii, să nu mai făptuiască așa ca la licitația din Ianuarie, cînd a dat moșii în arîndă la streini și nu la români.

Orașul Hațeg va fi iluminat cu electricitate. S'a încheiat un contract cu o firmă, pentru introducerea luminei electrice. Lucrările să vor începe în Maiu.

Tovărășiile pentru arindarea pămîntului — numite în România „obștii“ pun în mîna sătenilor tot mai mult pămînt de lucrat. Despre cea mai nouă arindare, foaia „Neamul Românesc“ a dlui N. Jorga din București scrie:

* Obștea locuitorilor din comuna Săbăoani (jud. Roman), în Tovărășie cu acele din comunele Cordon și Luța, au luat în arîndă, pe timp de zece ani, cu începere dela 1910 și cu arîndă anuală de 46.000 de lei, moșia Cordonului, proprietatea episcopiei Sfintului Spiridon din Iași. Să înțelege că a trebuit de luptat din greu cu concurența

strașnică a Evreilor. Cîștigarea acestei frumoase izbinzi economice să datorește muncii și energiei desfășurate bărbătește de vrednicul învățător din Săbăoani, Toma Spătariul. — N. A.

La noi, mai de nou și doar mai bine ar putea da astfel de prilej Consistorul din Arad, a cărui bărbați să sfătue poporul să se întovărășască să ia în arîndă din pămînturile de nou cumpărate. Și cite alte privilegii ni-să îmbie! De ce nu le știm tolosi?

Tîrg pentru vite de prăsilă să ține în Sibiu la 26 și 17 Martie. Pentru vitele frumoase să vor împărți premii în bani și diplome de onoare.

Insotire de lăptărit s'a înființat pe valea Bărgăului cu ajutorul despărțămîntului Bistrița. Statutele acestei lăptării s'au publicat în foaia „Revista Bistriței“.

Contracte de tovarășie

pentru asigurarea vitelor, după muștra din numărul trecut al acestei foi. precum și

Declarații de membri,

să gădesc tipărite gata, avînd a fi numai umplute după loc. — la Administrația „Tovărășiei“ în Orăștie ori la redactorul nostru V. C. Osvadă în Hunedoara (Vajdahunyad). Cu 20 cr. (4fil.) dăm 1 Contract și o Coală dublă de listă de membri. Pentru acest preț să trimit franco. Cei-ce cer mai multe, le capătă mai ieftin.

Întrebări și răspunsuri.

Intr. 41. A-și vrea să învăț să fac așa zisul „caș de Svițera“ Unde a-și putea învăța? Unde sunt lăptării pe aproape?

Nic. Mecs., preot în N.

Răsp.: Mai bine ai putea să înveți la școala de stat pentru lăptărit în Sărvăr, unde în fie-care an să fac cite două cursuri de cite 4 luni. Pentru informații amănunțite adresează-te la direcțiunea școalei (M. K. tejjgazdasági szakiskola, Sărvăr). Lăptăria cea mai aproape de Dta e în Seliste (lingă Sibiu).

Intr. 42. Sunt jude comunal de un an și nu mai vreau să fiu. Mi-am dat abdicerea și nu mi-au primit-o. Cum să scap de slujba asta? 2. Am un băiat faur, care a învățat 6 clase elementare. Aș vrea să-l învăț și agricultura, unde să-l dau la școală?

Răsp.: Dacă ai servit un an ca jude, mai departe nu te poate nime sili să rămîni. Dă-ți abdicerea în scris și trebuie să ți-o primiască. Dacă nu fă recurs la comitat. 2. Școale de agricultură potrivite băiatului Dtale sunt în: Geoagiu (Algyógy), Lugoj, Șimleul Silvaniei, Csik-Szereda, B.-Csaba etc. Băiatul să știe ceti și scrie și să fie de cel puțin 17 ani. La școală trebuie să stea 2 ani. Rugările pentru primire să le trimiteți prin solgăbirăul de acolo la ministrul de agricultură.

Intr. 43. De unde a-și putea cumpăra o sticlă de vin de Madeira?

Iosif L. în M.

Răsp.: În mic nu să plătește să comanzi de departe. Cumpără dela

o neguțatorie din cel mai apropiat oraș.

Intr. 44. Am 2 vaci și pentru asta plătesc în darea drumului 3 cor. 20 fil. și duc cu carul 2 prize de piatră. Cu toate că eu an de an plătesc și cărașesc regulat, acum că mai este piatră de cărat — restanța altuia — notarul mă silește să car și din restanța aceea. Are drept se mă silească?

Răsp.: Dacă ți-ai plătit și ai făcut partea dtale din aruncul pentru drum — n'are nime dreptul să te silească să dai mai mult. Să știi bine însă cum e aruncul de drum la dvoastră, cit e de mare? Dacă tot ai împlinit ce ai fost dator, atunci nu mai trebuie nici să plătești nici să cărașești. Dacă Te silește, lasă să te execute și apoi fă recurs — la comitat.

Intr. 45. Vreau să fac examen de mașinist și nu știu de unde să-mi cumpăr în românește cartea „Pop. Cat. für Kesselheizer etc.“

N. B. în B. R.

Răsp.: În românește nu este nici cartea de care întreb, nici alta de felul acesta! Noi, bieți români stăm hoinărind numai la plug și așa nime nu și-a luat osteneala să traducă o astfel de carte, căci n'avea pentru cine.

Intr. 46. Un soldat de rezervă din T. a fost chemat în iarna 1905 sub arme. Cînd a venit acasă l'a chemat notarul să-și spună că o să capete o despăgubire cam de 210 fl., că a fost în Hertegovina. Dar nici până azi nu a primit banii. Ce să facă?

Abonat Nr. 359.

Răsp.: Pentru-că l-a chemat la cancelarie, nu urmează să îi să dea despăgubire pentru înrolare. Căci această despăgubire să dă numai la cei săraci și cu familie grea, care sunt recomandați de oficiile administrative. Cine știe pe cel din vorbă dacă l-a recomandat. Să meargă la notarul să-l întrebe. De altfel una și bună: treaba cu despăgubirea „marelui guvern“ samîna ea ou cu ou cu zicala lor ungurească „nessze semmit fogd meg jol.“ În nădejdea sutelor, — omul să se pună pe lucrul lui, că mai iute ajunge la sute.

Intr. 47. Așa cred că mic mi să socotește dare prea multă, pe nedrept și a-și vrea să am o carte, din care să știu cit e de plată. De unde a-și putea cumpăra?

Răsp.: Serie la librăria H. Zeidner în Brașov și cere Cartea dărilor de N. Niemetz. Acolo găsești toate îndrumările. — Rumul din vorbă e bum. Îl poți comanda și dela I. Păseu din Fiume.

Intr. 48. Unde aș găsi o comună cu cel puțin 250 fumuri, ca să-mi deschid o prăvălie și la vreme potrivită m'as căsătorii acolo?

Aron B. în S.

Răspunsul îl vei primi desigur peste citeva zile, căci în multe părți să caută comersant român. Rugăm să ne scrie aceia, cărora mai de grabă le-ar trebui în sat un negustor bun de român.

Intr. 49. De unde aș putea cumpăra un vagon de scinduri — amestecate?

Mihai C. în Gh.

Răspuns: Firma Peccol, Hatzeg, firma Első Erdélyi faipar r. t. în

Dees, Brassói faipar társaság, Brașov și alte o mulțime.

Intr. 50. De unde să cumpăr „Memoriile lui Moldovan din 1848“

I. C. în B.

Răsp.: Dela Librăria A. Mureșianu din Brașov.

Spre știre.

Dăm pe viitor răspunsuri, numai la întrebări venite dela abonați de-ai „Tovărășiei“. Celelalte nu să iau în samă.

Prețul bucatelor.

Neauă groasă acopere încă lanurile. Vremea e atît de schimbăcioasă, încît cu greu să poate întrevede ce va fi cu începutul primăverii. Toți stau numai pe ghicite. Starea aceasta este cea mai nenorocită pentru pietele de bucate. Nime nu cutează să între cu inimă în afacerile de bucate. Nu știe ce aduce ziua și noaptea. Numai speculația îndrăzneată mai cutează să se miște pe ici pe colea. Și d'aceea doar' ajungem, ce n'a mai fost ca prețul ovăsului să țină rost ori poate să întrecă prețul grîului — mai ales la cumpărări și vînzări cu vagoanele.

Cu toate aceste în pietele de bucate să simte o frică, ce indeamnă spre o urcare de prețuri. Că urcarea asta e naturală — nime nu cutează să știe.

În Budapesta, grîul mijlociu să vinde cu cite cor. 14:80—15:20 fil.

Pe termen, grîul pro Aprilie cu 15 cor. 10 fil., cucuruzul pro Maiu cu 10 cor. 40 fil., ovăsul cu 14 cor. 90 fil.

POSTA REDACȚIUNII

Dlui *Gavril Bude în F.* Da, să poate — ușor. Te rog să-mi scrii cîți tovarăși sunteți, cine, cum îi chiamă, ce ocupație au, ce avere mișcătoare și nemiscătoare și cam ce datorii pe cambii ori pe intabulare. Avînd aceste la îndemînă, Vă pot îndruma.

Dlui *J. G. F. în Șieu.* Afaceri atît de vechi și încalcite nu să pot judeca decît cunoscînd toate actele în amănunte. Cea cu biserica ni să pare mai potrivită. Adresați-vă direct dlui adv. Dr. V. Onișor și sper că vă va fi bun părinte.

Dlui *I. M. în S.* Lingă Blaj să află pămînt de cumpărat — în hotarul comunei Mănărade sunt. 50—60 jug. Scrie direct lui Martin Schermer în Monora u. p. Balázsfalva.

Dlui *George Drăgulina în Minis Nr. 90.* Zici că știi bine lucra și altoi viile și te îmbii la lucru. Adresează-Te la dl Iosif Barb, învățător în Doștat u. p. Koneza.

Dlui *Ioachim Petruți în Zam.* Noi nu te sfătuim să cumperi mașină de benzin.

Dlui *Ioan Popescu în S.* Da, e foarte bun. Îmbie-l la ori care negustor de lemn din apropiere.

Dlui *Teofil Bărbat în S.* Toate informațiile trebuincioase le găsești în Nr. 6 și 7 al „Tov.“ Izbîndă Vă doresc.